

opduikende oorlogsgevaaren kan bezweren".¹⁾ Zoo wordt de *Internationale* met haar „Broeders, strijdt niet meer voor and'ren twisten" de ware vredeshymne. Zoo mocht Jaurès, de gevallen vredesheld, in de Bazelsche Munster, aan het socialisme deze vertolking in den mond leggen van het opschrift, dat Schiller's *Lied van de Klok* siert: *Vivos voco; mortuos plango; fulgura frango: Vivos voco*, ik roep de levenden tot verdediging van het door moord bedreigde leven. *Mortuos plango* — ik beweene de ongetelde dooden, die op het schrikkelijk slagveld liggen. *Fulgura frango* — ik verpletter de oorlogsbliksemen, die door de wolken lichten en gevaar verkonden.²⁾

Aldus luidt de theorie — maar nu de feiten?

Toen Italië de expeditie tegen Tripolis aanving, viel de kracht, dat van de Italiaansche sociaal-democratie geen merkbare kracht tegen dit bedrijf — door Kautsky als *Banditenpolitik*³⁾ gedoopt — uitging en dat de geest van chauvinisme ook over verschillende sociaal-democraten vaardig was geworden. Evenwel was binnen den kring van het Italiaansche socialisme zoodanige verslapping ingetreden, die spoedig daarop uitbanning van verschillende anti-marxistische elementen noodzakelijk maakte, dat uit het Italiaansche incident geen aanwijzing voor de machteloosheid der internationale idee mag worden afgeleid.⁴⁾

¹⁾ Voor eene bondige uiteenzetting van het socialistisch standpunt tegenover de vredesbeweging zie men Wibaut, *Proletariaat en Vredesbeweging* in *Vrede door Recht*, 1913, blz. 11 en vlgg.; interessant is ook de rede van Mr. Troelstra in de Tweede Kamer op 23 April 1913, in *Handelingen*, blz. 3017 en vlgg.; ook vergelijk men de artikelen *Sozialdemokratie und Friedensbewegung* in *Die Friedenswarte*, 1911, blz. 129 en vlgg. en *Der sozialdemokratische Parteitag in Jena*, in *Die Friedenswarte*, 1911, blz. 283 en vlgg.

²⁾ *Ausserordentlicher Internationaler Sozialisten-Kongress*, t.a.p. blz. 19 en vlg.

³⁾ *Die Neue Zeit*, 1912, blz. 1 en vlgg.

⁴⁾ Over den gang van zaken in Italië is te raadplegen: Bonomi, *Der Tripolisfeldzug und die italienische sozialistische Partei* in de *Sozialistische Monatshefte*, 1912, blz. 469 en vlgg. en Oda Olberg, *Die italienische Parteiaktion vor dem tripolitanischen Kriegszug* in *Die neue Zeit*, 1912, blz. 33 en vlgg.